

пентръ

МИШТЕ, ШИМЪ ШИ ЛИТЕРАТУРЪ.

№. 48.

Luni. 26. Noembrie.

1845.

СПИЧЕ ДЕ ЛЕКТЪРЪ.

Ънѣ попор, ла каре сѣмѣла морал е важокорѣт, ла каре с'аѣ стѣнс тоатъ ѣзвѣреа де чѣнсте шѣ де оменѣе, есте о певѣнѣе аѣ ворѣѣ де неатърнаре полѣтѣкъ. Елементеле челе дѣнтѣ шѣ челе маѣ неапърат черѣте ла о нацѣоналѣтате сѣнт вѣртѣтеа къ моралѣтатеа шѣ вѣѣа ѣзвѣре шѣ сѣмѣре де чѣнстеа са. О нацѣе ла кареа лѣпсеск ачестеа, нѣ поате фѣ декѣт склава адѣкъ роава алтора.

— Ън попор, каре е даторѣз алтора стрѣнѣи фѣѣнда са, нѣ поате рѣмѣнеа дн вѣаѣкъ, пентрѣ къ нѣ аре дн сѣне элементе де вѣаѣкъ нацѣоналѣ шѣ полѣтѣкъ.

— Апърѣторѣл чел маѣ пѣтернѣк декѣт апъратѣла дн веакѣрѣле кънд еванѣелѣа ера тѣтѣ маѣ ла тѣртѣ деѣнеа домпѣторѣз песте ачеста. Оаменѣи преа рар аѣ ѣперосѣтатеа леѣлѣѣи, пентрѣ ка сѣ ѣѣе ерта грешала шоаречелѣѣи, каре лаѣ деѣцентат дѣн сомп; дѣр еѣ сѣнт парте маре тѣлѣт маѣ неѣлѣдѣмѣторѣ декѣт леѣла ачела, каре пентрѣкъ склаѣла ѣаѣ скос дѣн пѣчор гѣмпеле дѣрерос, де шѣ фоарте флѣтѣнд, аѣ ѣѣѣт тотѣш дѣрѣѣи вѣаѣла ла ачелаш вѣѣет склаѣ, кънд фѣсесе арѣпкат дн чѣркѣ, дн гѣарѣле лѣѣи. Тот че аѣ оаменѣи дн полѣтѣкъ дела

леѣла, есте лѣкоѣнѣа; дѣлѣт чел че 'тпарте, парте'шѣ фаче.

— „Chacun chez soi, chacun son droit. Ачест проверѣ Франѣоз корѣсѣнде кърат ла чел креѣѣнеск: Че ѣѣе пѣѣѣи плаче, алтѣѣа нѣ фаче. Мѣ тѣр де пѣѣлѣѣѣѣи, пентрѣ че нѣ се фолосеск маѣ адеѣеорѣ дн полѣтѣкъ де скѣмпеле ачестеа къѣнѣте, чел пѣѣѣи де къте орѣ се фолосеѣе чел маѣ вѣѣн предѣкатор ал еванѣелѣеѣи дн вѣаѣла са.

— Стрѣнѣл нѣ поате нѣѣѣи да, нѣѣѣи лѣа, нѣѣѣи рестаѣра нацѣоналѣтатеа ѣнѣи попор; не ачеаста о дѣ пѣмаѣ Деѣмнеѣѣѣѣ, дакъ нѣ сѣѣере ка попорѣл дн тѣрег сѣ'шѣи еасе дѣн мѣнѣте, шѣ 'ѣо поате лѣа, кънд дн ласѣ фѣрѣ мѣнѣте. — Попорѣл дн шѣ поате рѣпѣне шѣ дн гропа нацѣоналѣтатеа прѣнѣтѣкълошѣа шѣ прѣнѣ ѣепѣрѣеа са; ѣар а о рекѣѣѣѣга нѣ поате, декѣт пѣмаѣ прѣнѣ дефѣшѣрареа челеѣи маѣ пѣтернѣче енерѣѣѣи морале шѣ интелектѣѣале шѣ прѣнѣ деѣцентареа шѣ пѣтѣрѣеа сѣмѣлѣѣи де чѣнсте. Ваѣ де ачел попор, каре тот аѣѣеапѣтѣ, ка сѣ вѣѣе стрѣнѣл спре ал сѣѣѣпа дѣн дн тѣперек шѣ дѣн ѣмѣра морѣѣѣи. Ел апѣне маѣ кърѣнд саѣ маѣ тѣрѣѣѣѣ. Помѣла перодѣторѣ шѣ ѣскат къде прѣнѣ чеа дѣн тѣѣе сѣкъре че се апронѣе де тѣлѣнѣѣ шѣ дѣ лок алтѣѣа родѣторѣз. Ачеаста есте леѣеа на-

гъреї режисскѣтъ де неамъриле пѣтъпѣ-
лѣи. Че съ факъ стрѣпѣл къ зп попор
ліпсіт де орї че енерѣіе, деспірат шї дп-
гронат дп фърѣделеці? Скъпѣторїѣл і се
ва фаче неапѣрат робїторїѣ, Прївїдї ла
ачеї ѳменї дп мїжлокѣл къмпѣлѣї, кът
аѣ арѣпкат впелтеле де лѣкрат шї ащеа-
пѣтъ къ гърїле къскате, ка съ віе корвії
че своарѣ пе деасѣпра лор шї съ ле а-
дѣкъ хрѣпъ де-а гата шї кълѣдѣрѣ шї віадѣ.

— Кънд зп попор аѣ ажѣнс а сімѣї
дп сіне десѣшѣрѣрѣа елементелор наѣіо-
нале, і се чере неапѣрат, ка съ шї къ-
дїѣче челе маї съпѣтоасе къноѣіѣче по-
літїче дп афарѣ шї дп лѣвѣтрѣ. Темеїѣл
полїтїчеї дїп лѣвѣтрѣ есте історїа наѣіо-
наль шї а патріеї; попорѣл че пѣшї къ-
ноаѣче історїа, есте ка зп прѣпк пѣскѣт
дїп пат пелеѣїѣт, каре пѣ къноаѣче пе
пѣрїпдїї съї шї се рѣшїнеазѣ де фїнда
са.. Попорѣл каре пѣ къноаѣче історїа
вечїпїлор съї, венїнд дп репорт шї дп
контакт къ алте наѣїї, рѣшѣне пѣрѣрѣа
ка зп пѣтѣрѣѣ, гѣрѣ къскате, дп перїкѣл
де а фї дпшелат шї деспоїат пе тот мї-
пѣтѣл. Ъп попор съпѣтос дела патѣрѣ
дпшї поате къдїга лївертатеа прїп враѣѣл
съѣ; дар пѣ о ва пѣтеа пѣстра нїчї зп
мїпѣт фѣрѣ спїрт полїтїк, аѣер, пѣтрѣп-
зеторїѣ, таре шї статорпїк.

— Орвїлор, вої лварѣдї кредїнда,
рѣпїрѣдї разѣтѣл че дѣ релеѣеа позїтївѣ
ачестор оаменї карїї крескѣрѣ шї віедѣїрѣ
фѣрѣ нїчї о інстїтѣдїе, іар дп локѣл въ-
пѣлѣї рѣпїт п'адї фост дп старе а ле да
зп разѣт кът де слаб ал фїлософїеї. Акѣ-
та пѣї маї щїдї дїнеа дп фрѣѣ; пѣ, пѣп-
трѣ-къ глоателе рѣмасѣрѣ фѣрѣ компас;
еле се арѣпкѣ де валѣрї, леїѣѣл патїмі-

лор ле фрѣшѣпѣтъ шї ле рѣпѣѣе; іар вої
карїї пѣртаѣї віпа ла тоатѣ ачѣастѣ пе-
порѣчїре къмплїтѣ, стрїгаѣї къ фѣдѣрїе
рѣѣтѣчоаст: „Блѣстѣмат попорѣл, влѣ-
стѣмат неамѣл дптрег.“ Де п'ар фївѣлѣстѣ-
мѣл де капѣл вострѣ. Патїмілор воастре
адї ертат, п'адї къноскѣт декѣт десѣрѣѣ
шї кълѣкаре де леѣї, шї акѣт глоателе
камѣтъ зп зрїпа воастрѣ; орвїї зрѣеазѣ ор-
вїлор шї вор къѣеа къ тоѣїї дп поїанѣл
перїчѣнеї.

— Претѣтїденї креѣѣе пегїпѣ дп грѣѣ.
Недрѣптатеа дпшї афѣл хрѣпѣ шї тїпп
мѣпос дп орї каре дарѣ; дпсѣ зпеле ѣерї
съпт маї вогате шї маї родїтоаре де пе-
дрѣптате.

— Дакѣ чеї марї пѣ съпт аша кът
ар трѣвї съ фїе, чїне есте де віпѣ? Еї,
саѣ тѣрѣторїї, лїпгарїї?

— Пѣхарѣ шї месе маї пѣдїне ла
скопѣрї наѣіонале, пѣптрѣ-къ вісѣрїле рѣ-
сар дїп stomach! Непреѣет шї остенеалѣ
серїоаст. Е рѣѣ, дакъ ѣара дптреагѣ
доарте кънд фѣлѣерѣ дп кап де поапте.
Пердеѣї тїпп маї пѣдїп къ секѣтѣрїле, ка
деслегареа де шарѣде; авѣѣї рѣѣдаре маї
дптїнсѣ дптрѣ десволтареа віпелѣї комѣп.
Чеѣа че адї фѣкѣт пѣптрѣ акѣт, пѣ зрѣ-
теазѣ съ фолосїаскѣ шї дп віїторїѣ. Есте
адеѣр, къ віїторїѣл атѣрпѣ дела презент,
шї дакъ ачѣста се афѣл дп чел маї кът-
плїт перїкол, перспектїва дп віїторїѣ се
перде дїп окїї тѣтѣрор челор славі ла дп-
ѣер, іар оаменїї ѣенїалї де шї пѣ щїѣ де-
спере пѣпѣ ла мїпѣтѣл дїп зрѣтѣ, еї дп-
съ перд къ атѣт маї мѣл дїп респекѣл
че авѣѣї кѣтрѣ оменїтеа дптреагѣ, дпшї
мѣшѣкъ вѣзеле шї дпшї фреакѣт мѣпїле.

Дечі верієдї аспра вїторїзлї, пндїдї'л фъръ а въ преа teme de ел.

„Статъл каре пв пайнтъ, дъ лндъръпт!“ Аша zicese зп реце mare. Цїнедї ачеаста лп окї. Прїченедї гласъл тїмпвлї, жлоащедї къ вої лпшї-въ сьптедї тїмпвл, шї къ тїмпвл пв се пзпе къларе ве спателе рачїлор, чї ел пайнтъ пе арїпеле вьптълї.

Сьпт понаръ дїо mare порочїре преа пвдїне, а кърор чеа дїп тье шї чеа маї ацеръ трьсъръ карактерїстїкъ есте мїнчзна. Ферїдївъ де конверсацїа лор ка де флактра вьптът, пентръ-къ маї кърнд саъ маї тьрзїв въ ва арде неапърат шї арсвра поате фї де моарте. Бьгадї де сеапъ, къ мїнчзна е скрїсъ лп трьсврїле фегеї челор маї тьлдї. Еї вотеазъ мїнчзна къ пзме де полїтїкъ; дар сь пв въ амьцїдї. Полїтїка пв поате фї, декът лндел-пчбнеа (prudencia) знїтъ къ дрептатеа.

ЛИТЕРАТЪРЪ СТРЪИНЪ ПЕНТРЪ РОМЪНІ.

Am възът маї дьбнъзї зп Атлас mare шї пв маї векїв декът дела а. 1822, лптръ каре о парте а Macedonieї ера лндсемпате къ „Unbekannt,“ токма кзм се лндсеапъ астьзї дешертеле лп мїжлокъл Афрїчеї шї дїпвтврїле челе кзмплїте шї цероасе але Сїверїеї, знде пе 150 мїлърї шї маї тьлт п'аъ пвтът стрьвате нїмїнї пьлъ лп zїoa de астьзї; — їар къпїтала дерїї ромънецїї ера скрїсъ къ лїтере марї Tergovıst шї Бькьрєдїї скрїс ка орї каре сат; — алте ораше шї локърї лп ачесте треї прїндїпате ера атът де скїмосїт тїпъ-

рїте, лакът ла зпеле треввїаї сь стаї шї сь гьчещї каш че аъ воїт а лндсемпа къ ачел голотоц де лїтере ачел mare цеограф дела а. 1822, пе кънд лнкъ Тьрчїа пв ера кзпоскътъ тоатъ, їар пої пе аїчї трактадї чел пвдїн ка шї пекзпоскьдї.

Мьлдъшїтъ пощелор шї кълъторїлор, къ астьзї е алтфелїв; дїп ап лп ап маї vedem ivındъсе кьте о карте лп лїмба Франгезъ саъ цертмапъ, каре дакъ пв фолосеще маї тьлт, чел пвдїн спъне Европєї къ дерїле поастрє зак ап der äussersten Gränze der europäischen Cultur, прїп зр-mare къ Asia пв се лндчепе токма къ пої, чї чеваш маї депьртїпшор декът знде зьчеп пої (немцїї зїк дерїлор къ зак, пзмаї де п'ар лндчелеце шї пе оаменї ка зькьторї). Стрїнїї къ дескрїерї де ачелеа рьшїнеазъ кїар шї пе аї пощрїї, пе карїї кънд стаъ сь кълъторїаскъ спре апвс лї азї вестїндъдї къ дестълъ компльчере, къ еї „мерг лп Европа,“ ка шї кзм Европа с'ар лндчепе пзмаї ла Дьпъре, саъ пзмаї ла Бьчечї, орї ла Пїон, шї пв маї вьртос ла Боспор шї ла Dardanelе, ла Агїна шї ла Цанте.

Не интересазъ Домпїлор а траце къ зрекеа лп тоате пьрдїле шї а аскьлта къ лндкордъчзпе ла тоате гласврїле стрьпїлор, каре се рїдїкъ, пентръ пої, деспре пої, саъ аспра поастръ. Ної шї пьлъ ачї ам пндїт ла асеменеа гласврї, їар пе вїторїв вом лнгрїжї лнкъ шї маї тьлт; рьгьт лндсъ пе тоцї бьрвадїї пощрїї карїї се къпрїнд вькьрошї къ о лектъръ маї серїоасъ шї маї богатъ шї маї вьртос пе чеї карїї се афлъ къ лькзїндеце апроапе де лїврарїї шї вївлїотечїї пе ла четъдї шї ораше, ка сь вїневоїаскъ а пе ста лп а-

жсторѣ шї чеа че не ар скъпи нѡѣ дїн vedere — каре се поате днтѣмпла фоарте зшор — съ пѣшї предеге а скоате Dampnealor ла лѣмїнѣ фѣкѣнд де щїре шї алтора дїн пѣвлїкѣл чїтїторѣ.

Das Ausland, ренѣмїтѣл жѣрнал че е се дн Stuttgart ла J. G. Cotta днтре арїколії сѣї чеї маї марї дїн Октомврие 1845 кѣпрїнде шї не ачещїа: Die Goldwaschereien bei Verespatak. — Erinnerungen an Ungarn und Siebenbürgen. — Die Grundherren in Ungarn. — Die Magyaren in der Moldau. — Das walachische Sprachgebiet.

Ла пої маї чїркѣлеазѣ о карте а Длѣї А де Герандо тїтѣлатѣ „Трансїлванїа шї лѣкѣиторїї сѣї“ скрїсѣ фрѣнцозеще дн дѡѣ томѣрї марї, традѣсѣ шї дн немдеще шї тїпѣрїтѣ дн Лаїнциг ла К. В. Bock 1845.

— D. Герандо лѣкѣеще де кѣдїва ані дн patria поастрѣ, знде сѣаѣ шї днсѣрат лѣѣнд невасть не фїїа графѣлѣї Емерїк Телекї. Чїтїдї картеа, дар чїтїндѣо сѣ пѣ пердегї дїн vedere картеа енглезѣлѣї Raget. — D. Герандо дн ал 13. кап скрїе пѣмаї деспре ромѣнї, їар дн ал опѣглеа кап аре тѣлте деспре Блаж шї деспре сїмнатїїле ромѣнїлор. — Картеа тїтѣлатѣ Walachische Mährchen пѣ лїпсїм а о рекомѣнда шї а треїа оарѣ.

— Афарѣ де кѣрѣїле шї де арїколії че се днтїтѣлѣ deadрептѣл дїн патриїле поастрѣ, маї сѣлг шї алтеле дн каре пої сѣлгѣт агїншї сѣаѣ адѣшї дн дїскѣрс пѣмаї пїезїш, сѣаѣ пѣмаї ка прїн треакѣт, дар тотѣш не поате їнтереса. Сѣаѣ вѣгат де сеаѣтѣ, кѣ де кѣдїва ані днкоаче Езропа апѣсанѣ шѣаѣ алес дїнтре попоарѣле дїн Езропа рѣсѣрїтеаѣлѣ а се одѣпа маї днадїнсѣл кѣ Гречїа шї кѣ Сервїа декѣт кѣ

прїнципалтеле поастрѣ, шї тї се паре, кѣ дїн темейрїї преа фїрещїї. Аша днтре алте тѣлте маї де кѣрѣнд чїтїм о карте тїтѣлатѣ „Сервїа, репортѣрїле сале езропене шї кавса орїенталѣ“ де Л. Сафранїк Бїсѣрзоновскї ешїтѣ фрѣнцозеще ла Парїс шї немдеще дн Лаїнциг. Дн а чеаѣта поате афла шї молдавѡ-ромѣнѣл пїдѣ лекѣїї серїоасе. Дн кѣрѣїле че се скрїѣ деспре Рѣсїа шї де Тѣрчїа днкѣ се афлѣ тѣлѣтѣ днвѣдѣтѣрѣ пентрѣ пої; пѣмаї дакѣ чїтїторѣл ва фаче ка алвїна, їар пѣ ка пайнїпѣл. Аша есте картеа лѣї Rudolphi, днтрѣ кареа дескрїе есперїїнда сѣ фѣкѣтѣ дн тїмп де ані 30 ла порд; аша алѣа тїпѣрїтѣ дн Braunschweig ла G. Westermann дн треї томѣрї не а. 1846.

Г. Б.

Literele corespundietorie firei limbei rumanesci, si in que-va.

(Днкеїере.)

Ачеста е естрасѣл чел есїнциал дїн орѣогрѣфїа теологїлор рѣтѣлнї дїн конвїкт, каре еѣ (фѣрѣ де а щїї содїї меї че-ва деспре ачѣеа) ам грѣвїт а-лѣ днфѣдїша пѣвлїкѣлѣї рѣтѣлнї спре жѣдекарѣ, кѣ ачел рѣгѣтѣлѣт, ка чел че ва пѣтрѣнде лѣкѣрѣл маї афѣнд декѣт пої сѣ вїневоаскѣ а не дндрепѣта, пїнѣтрѣ каре лѣкѣрѣ чеа маї фѣрвїнте шї маї сїнчерѣ тѣлѣдѣмїтѣ ва авѣ дїн парѣ-не, днсѣ де одатѣ спѣнем верде кѣ зпѣїа, каре сѣар апѣка пѣмаї сѣ стрїче фѣрѣ де а сѣлѣ че-ва маї вѣл, пѣї ром рѣсѣпѣнде. — Ної дн лѣкѣрїле поастрѣ преа вѣкѣрошї не-ам фї апѣ-

кат де алт че-ва; дусъ къ че літере съ скріѣм, ші че ортогрѣѣѣ съ лѣвѣм? доаръ къ чіріліче? фереаскъ-не Dѣтнезеѣ маі мѣлт! — Къ літере лѣтне с'аѣ про пѣс маі мѣлте ортогрѣѣѣ къ семне ші (прекъм шіім) пѣмаі зна фѣръ семне; поі ле-ам комбінат тоате ші ам порніт пре міжлок, адекъ ам пѣс регъле піптръ сопъл літерелор, знде не-аѣ ажѣтат, ва не-аѣ повѣдѣит (маі віне зікѣнд) „Tentamen Criticum“ de D. Laureani, пре каре дѣкъ ші дѣ грѣматікѣ л'ам зрмат дѣ кът ам а-флат къ кале; — еаръ знде п'аѣ ажѣнс регълеле зніверсале ам дѣтревѣндат семне, дѣсъ аше де пѣдне кът п'аре че се дѣ-фрікоша неміне де дѣнселе; — пѣ се мі-ре тотѣші чіне-ва къ поі зрмѣнд пре D. Laureani аше де таре не-ам депѣртат де сістема дѣнсѣлѣ, къчі, ватѣр къ сѣнтем болвінші, къ о карте каре съ лѣмінезе аше лімба маі къ самъ дѣ прівінда жѣ-декѣреі къвінгелор оаре рѣмѣлещі сѣлт сеаѣ стрейне, ші съ айѣ атѣта преѣ дѣ прівінда критічеі, ка Tentamen Criticum пѣ се афлѣ, ва печі поі дѣкъ п'ам фі пѣтѣт ажѣнце ла неміка фѣръ дѣнсѣл, ші піптръ ачѣеа-л ші естімѣм ка пре зп дѣдрептаріѣ дѣ пѣзвінделе поастрѣ чѣле літераріе; то-тѣші парте къдетареа лімбеі маі де апроа-не каре не ареатъ къ пѣ пѣтем фі дѣ тот локѣл фѣръ семне, парте пр'нчпінла (каре поі къдетѣм къ е вѣл) ка че пѣ се леѣе (четѣе) съ пѣ се скріѣ чі съ се скріѣ кът се леѣе, пѣ не сѣферірѣ а-лѣ зрма дін фір дѣ пѣр; — епоі аналодіа дѣкъ пѣ поа-те поѣті ка поі дін лімба поастрѣ съ фа-чѣм лімѣв лѣтінѣ, прекъм лѣтнеѣе е: „multitudo“ рѣмѣнеѣе: „multitudo“, аше дѣрѣ пѣ vom скріе: „multitudine“, къчі ар-

фі лѣтнеѣе, чі „multitudo“ къ аше съ вор-вѣе рѣмѣнеѣе де тоді дела чѣл маі лі-терат пѣлѣ ла чѣл каре пѣ кълоаѣе а, b, c. Лімба рѣмѣнѣскѣ аре дѣсѣшіріле сале ка ші чѣа лѣтінѣ, карі пѣ се пот вѣтѣма фѣ-рѣ де о таре ераре (грѣшалѣ) — анало-діе пѣ пѣтем претінде знде пѣ е, еаръ зп-де е пѣ се къвіне а-і да маі мѣлт дрепѣ декѣт аре. — Нѣ къдетѣ чінева тотѣші къ деакъ ва четі регълеле ортографіче ва пѣ-тѣ скріѣ віне адекъ фѣръ ерорі, къчі ор-тогрѣѣѣ стѣ дѣ знеле прівінде дѣ легѣ-тѣрѣ къ регълеле грѣмѣтікале аше кът знеле регъле трѣвѣе съ ле мѣтѣм пѣмаі піптръ ортогрѣѣѣ (вѣзі конѣжгареа а дѣ дѣ грѣматікѣ). Чіне пѣ не крѣде, четѣа-скѣ десіконѣл де П. Maior, ші ва афла: а petrunde, petrundătoriu, a respunde, re-спунсѣторіу, а sede, sedătoriu, а vede, vedă-торіу. еатѣ патрѣ къвінте карі тоате сѣлт формате дѣпѣ ачѣеа-ші регълѣ ші тотѣші фіѣ-каре дѣтр'алѣ фѣарѣмъ скріе; поі шіім къ сѣвѣтѣнтівеле дѣ торіѣ = toriu, се фор-меазѣ дела модѣл не аспміторіѣ (infiniti-vus дѣпѣ регъле статорніче ші піптръ а-чѣеа ле скріем: petrundătoriu, respundă-торіу, sedătoriu, vedătoriu; дѣчі пре лѣп-гѣ ортогрѣѣѣ се поѣтеѣе съ дѣвѣе о-мѣл ші грѣматіка де вѣеѣе а скріе фѣръ ерорі. — Дѣстѣл къ поі не-ам стрѣдѣит а пѣне піптрѣ лімба рѣмѣнеаскъ ортогрѣѣѣ каре о поѣтеѣе фірѣа лімбеі къ літере лѣ-тне піптрѣ къ і корѣспѣнд, дѣсъ пѣ къ чі-ріліче піптрѣ къ і сѣлт конѣраріе, ші піп-трѣ ачѣеа пѣ се пѣтѣск віне „поткоанѣ“ (прекъм вѣреѣ зп'), чі „фѣарѣ“ къ карі е легатѣ лімба поастрѣ, ка ші фѣкъторіі де рѣле; чіне пѣ се ва міра къдетѣнд: че дѣог тѣмѣ аѣ трѣвѣит се сѣѣере невіно-

вата-не лимба дн фхаръме de Чиріа фърбіте ші тотъші съ се аф.ле дн днпрецімеа дн каре о vedem?! Аъ трекут тѣмъ чирілічелор, акъм ле дѣм дрѣмъ съ нъ не маі факъ днвълъеалъ, ноі дѣпъ дѣнсеале нъ вом плѣнце, плѣнгъ ачеі-а кърора ле сѣнт маі плѣкѣте преждѣдеде ле декѣт адевъръ ші паціа; маі мѣлт нъ ле цінем дн арѣндѣ пінтрѣ къ не темет къ вом фаче банкрот. — Днпрецърбіле, дн карі не афлѣт, не ареатъ, ші веакъл дн каре трѣім не стрігъ не дчетат къ аъ сосіт міпѣтѣ ка съ не ліберѣм лимба дн кѣтіеле (ландѣрбіле) дн карі с'аъ афлат пѣн' акъм; акъм е тѣмпѣл дн каре дн Европа нѣмаі ачеа пѣчѣне трѣеще дн адевър а кѣреі пепт пѣціонѣлітатеа-лѣ іпѣмеазъ, і днсъ-флѣ віеадъ ші дндето спре лѣкраре, еаръ ачеа, а-лѣ кѣреі пепт нъ е днкъліт de фокъл пѣціонѣлітѣдеі, траце de моарте, днсъ нъ de моарте пѣтѣралъ, чі е аменіпдатъ пре тот міпѣтѣ че мерѣе а фі днпцітѣ de пѣчѣніе къ карі е днкъпѣтратъ, ші ачеаста е моартеа чеа кѣмплітѣ ші рѣнілітѣоаріѣ; днсъ фъръ de лимъ вѣм съ поате кѣцѣта пѣціонѣлітате? воъ пі се паре къ пріп неміка нъ е ашѣ мѣлт кѣпсіонатѣ ка пріп лимъ, жѣдече чеі че кѣпоск лѣкрѣл маі віне пі не дндрептезе de кѣтва ноі ам рѣтѣчѣт.*)

Rumne.

*) Глазта скрѣсъ къ літере латіне ка съ фіе спре есетпѣл нъ се поате тіпѣрі дн ачеастъ фіе, дн прічїнѣ къ тіпографіеі літсеск вѣтеле літере сетпате црекут се чер дѣпъ ачеастъ ортографіе.

НАПОЛЕОН ШІ КАНОВА.

(Новелъ історікѣ.)

Днпѣратѣл Наполеон дн авъа 1810 а кіемат ла Паріс не Канова фѣйтосѣа стѣтѣрѣі італіан. Дн 12. Октомвріе маршалъ Діврок фѣкѣ шіре днпѣратѣлѣі деспре сосіреа артїстѣлѣі. Наполеон токма дѣжѣпа къ днпѣрѣтеаса. Дѣпъ челеа днптеі компліменте Канова а мѣлѣтміт днпѣратѣлѣі къ дн интересѣл жѣтре артеа фрѣтѣосъ ла кіемат ла Паріс. Канова с'а декларат къ ар фі гата спре а 'мплїні de грав порѣпчїле днпѣратѣлѣі, ка дѣпъ ачеа съ се поатъ ре'нѣторче ла Рома пептрѣ коптіпѣареа лѣкрѣрілор сале. „E vine, dar Парісѣл е капіталїеа, — зісе днпѣратѣл — ші Да аі фаче віне дак' аі рѣтѣнеа аїчі.“

„Сіре Маїестатеа вѣстрѣ аведї пѣтере аспра віедеі теле, днсъ de 'і плаче днпѣратѣлѣі сервіреа теа, апа ва трѣвї съ'мі ласъ а тѣ ре'нѣторче ла Рома дѣпъ че ам гѣтат лѣкрѣріле пептрѣ каре ам веніт аїчі. Міе мі с'а спѣс, къ ті ар трѣвї се скѣвеск статѣа днпѣрѣтесеі; — еѣ воіѣ се днфѣдошезѣ не Маїестатеа Са дѣпъ моделѣ Конкордіеі.“

Днпѣратѣл зімѣ ші коптіпѣѣ маі днколо: „Аїчі е чептрѣл. Аїчі сѣнт тѣте лѣкрѣріле маі алесе а лѣмеі челеі велї, нѣмаі Ерѣтле дела Фарнес маі ліпсеще днкъ, днсъ дн вом авеа.“

„Се ласъ Маїестатеа вѣстрѣ чел пѣціп ші Італїеі чеа,“ рѣспѣнсе артїстѣл, „асте монѣмінте велї фак о колекціѣне днпреагъ къ алте пепѣтѣрате каре нъ се пот дѣпѣрта нічі дн Рома нічі дн Неапол.“

„Італїеа дншї пѣте рекѣдїга пердѣріле ачестеа пріп сѣпѣтѣрі. Нѣмаі декѣт воіѣ

се дичеп дн Рома асфеліѣ де съпътѣри. Спънемі Дта датаѣ Папа вані тѣлді спре скопѣл ачеста?“

Капова а ръспънс, кѣмкѣ Папа пѣ е преа дпавѣт, дпсѣ прпн пемърцініта іѣвіре кѣтре артеа фрѣтѣсѣ ші прпн а саме орѣадвіелі дпделенте с'а дпфпндат вп тѣзев поѣ.

„Спъне'мі Дта, дат-аѣ фаміліеа Боргесѣ тѣлте сѣменептрѣ асеменеа черкѣри?“

„А дат вѣшай о сѣтѣ де мпжлок; прпндѣл с'а дппревнат кѣ алціі ші асфеліѣ ле фѣкѣрѣ съпътѣрпме, ші дела соціі сѣі а кѣмпѣрат кѣ вані партеа че се кѣвініа лор.“ Капова вреа се арате, кѣмкѣ попорѣл roman аре дрепт кѣтре монѣмпнтеле афлате дп пѣнтечеле четѣдеі етерне — кѣре монѣмпнте сѣлт але попорѣлї пропрпетате легатѣ де пѣтѣнт, пе кѣреа пѣ о потѣ впнде пічі фамілііме де фрѣнте, ва пічі домпнторѣл — кѣмкѣ ередптатеа рѣтасѣ де стрѣвѣнїі векі пѣ се пѣте дпстрѣпа де кѣтре попор.

„Шїі Дта — зпсе Наполеон — кѣмкѣ еѣ ам плѣтїт 14 мпліоне пептрѣ статѣеле боргесе? Кѣт кїелтѣіе Папа пе артеа фрѣтѣсѣ? кїелтѣіе 100,000 талере romane?“

„Атѣта пѣ, — зпсе Капова — кѣчі п'аре де внде се пѣтере атѣта.“

„Аша дар ші кѣ вані пѣдїні се потѣ ажпце ресѣлтате тарї?“

„Фѣрѣ 'пдоіалѣ, Спѣ!“

Дѣпѣ ачееа дпчепѣрѣ а ворѣі деспре статѣа чеа тарѣ а дппѣратѣлї. Лѣі Наполеон дї пѣреа рѣѣ, кѣ статѣа дї е де тот гоалѣ.

„Спѣ!“ зпсе артїстѣл тарѣ, „пічі Дѣтпезеѣ п'ар продѣче чева фрѣтѣсѣ дакѣ ар дпфѣдїша пе Маїестатеа вѣстрѣ дп вестмпнте стрпште ші 'п кѣлѣлї франдозеціі.

Ної ка орї кѣре арте фрѣтѣсѣ авем о лпмѣвѣ пропрпѣ дпѣлдатѣ. Лпмѣва статѣарѣлѣ е пѣдїтатеа (голпчѣнеа), пе кѣреа артеа пѣстрѣ о дпѣбракѣ кѣте одатѣ.“

„Дар пептрѣ че Дта п'аї фѣкѣт десѣврѣкатѣ ші тапіпа статѣл кѣлѣреацѣ? — „Статѣа ачѣаста аре де а се дпфѣдїша дп вестмпнте ероїче; пѣ пѣте фї десѣврѣкатѣ, кѣчі ачѣаста аратѣ пе Маїестатеа вѣстрѣ кѣларѣ ва пе ѣепералѣл оастѣі дптрепї. Асфеліѣ аѣ фѣкѣт чеї векі ші асфеліѣ жѣдекѣ ші чеї пої. Реціі чеї векі франдозеціі, ші 'п Віена Іосїф ал II. тоді сѣлт дпфѣдїшадї кѣларѣ.“ — Поменпреа деспре реціі чеї векі франдозеціі ші деспре Іосїф II. апѣс зпмѣтѣл тѣлѣтпреї пе вѣзеле дппѣратѣлї. „Дта аї вѣзѣт статѣа де бронз а таршалѣл Desaix (Decé), лѣкрѣл ачѣаста мї се парѣ кѣ е рѣѣ кѣ ачѣел врѣѣ рїдїкол.“ Капова дпчепѣ а деслѣшї мотївеле артїстѣлї франдез, чї дппѣратѣл пѣд лѣсѣ сѣшї гате ворѣа ші л'а дптреват кѣ іѣдеалѣ: „Воїѣ сѣ'мі вершї статѣа теа дп тѣрпшеа кѣт тѣ афлѣ?“

„Спѣ! еціі вѣрсат.“

Наполеон фѣкѣ о мпшкарѣ че арѣта тѣлѣтпре, ші копїнѣл:

„Еѣ воїѣ кѣлѣторї ла Рома.“

„Дѣра ачѣаста терпѣтѣ де а фї черѣватѣ де Маїестатеа воастрѣ. Капітолїл, форѣл лѣі Траїан, платѣеа сѣлтѣ, колоапеле, аркѣрпме, апѣдѣктеле, чїрчїі, асте дѣлме історїче, ведегеа ачѣестор рѣтѣшїде а глорїеї romane вор дпкѣлзї імацінадїеа Маїестѣдїі воастрѣ.“

„Сѣлт дѣрѣтѣ тѣте ачѣестѣа мпнѣі? romanї ераѣ домпнторїі лѣтеї.“

„Ох! ачѣестѣа пѣ сѣлт пѣтѣі лѣзѣреа пѣтерпчїеї. — Ачѣестѣа сѣлт лѣкрѣреа спї-

рѣтъ. Ші италян ші а ізвіреї, пе каре'ла вем спре лѣкрѣре челеа маї. Се vedeї пѣ маї Сїре, че аѣ фѣкѣт локѣторїи Флорендеї дотрѣн стат аша мїк, саѣ че аѣ zidit veneцианїи ші 'н лавне? Флоренцианїи аѣ пѣс пе тот пѣнтѣл де лѣпѣ зп се, ші асфелїз с'а zidit mareа лор вїсерїкѣ кареа пе пѣне дн мїраре. О асфелїз де тѣсѣрѣ а фост дестѣл спре а zidї о асфелїз де вїсерїкѣ, ла акѣреї zidїре маї пѣ с'ар апѣка нїчї мѣлді дїн потентадїї де акѣм. Пордїле капелеї Сѣнтѣлї Іоан л'аѣ фѣкѣт Цїлбертї пентрѣ 40,000 цекїне, акѣм ар кѣста вр'о кѣтева мїліоане де франчї. Бѣгадї М. вѣстрѣ де сеатѣ, кѣм ера де стрѣдалнїчї Флоренцианїи? Дар пе лѣпгѣ ачееа ера шї тѣрїнімошї. Шї Венецианїи спре че скопѣрї повїле шї аѣ дотревїнцат тесафреле, пе каре лѣа грѣтѣдїт ла дѣпшїї пегѣдеторїеа рѣсѣрїтеалѣ?

Капова дѣпѣ дїкѣрѣвл ачеста пе кѣтева зїле с'а деспѣрдїт де дѣпѣратѣл. Артїстѣл вѣзѣсе, кѣтѣ импресїе 'їаѣ фѣкѣт кѣвїтеле асѣпра домпїторѣлї де атѣнчї а Італїеї.

Капова с'а апѣкат се деконїезе лїнеаментеле дѣпѣрѣтесеї. Наполеон їар ера де фадѣ. Сѣ'мї спѣїз сїоїоре Капова дотревѣ дѣпѣратѣл пе артїстѣл Італїеї, — че аер есте дн Рома? Фост-аѣ ачела рѣѣ шї пѣсѣпѣтос дѣкѣ шї 'н тїмпѣрїле векї!“

„Аша мї се паре; чел пѣдїн аша се vede дїн історїїле тїмпѣлї векїв. Чѣї векї авеаѣ грїже mare де пѣдѣлї, пе каре еї ле дїнеа сѣпте, шї дѣпѣ ачееа с'аѣ ашезат мѣлдіме mare дн четате шї 'нїѣрѣл еї. Дѣмї адѣк амїпте к'ам чїтїт дн Тачїтѣ, кѣчї кѣнд а cocїт оастеа лѣї Вітелїз, с'аѣ

волпѣвїт мѣлді, кѣчї аѣ dormit пе Ватїкан сѣвт черїл лїбер.

Дѣпѣратѣл а трас клоподелѣл, дѣтѣндѣ сѣї адѣкѣ пе Тачїт, дар нїчї ел, нїчї артїстѣл, каре ера кѣпрїнс кѣ лѣкрѣл, пѣ афла локѣл чїтат.*) Капова ера вѣрѣват фѣрте кѣлтиват, дѣпѣдат шї авеа їнїтѣ дескїсѣ; дѣпѣл п'а чїтат кѣ грешалѣ локѣл дїн історїкѣл roman. Дѣпѣсѣ акѣм ера ворѣва деспре ѳсте шї дѣпѣратѣл се афла пе кѣмпѣл сѣѣ шї а шї арѣтат а сале есперїїндї темейнїче: „Шї пѣпѣ че ам афла локѣл чїтат дїн Тачїт, спѣїз кѣмѣкѣ прїп волпѣвїреа солдадїлор пѣ ѳ доведїт дѣкѣ нїмїк. О ѳсте дѣсѣ де сѣвт о клїпѣ сѣвт алта дн апѣл зптеїѣ се волпѣвїще, дар дн чел вїїтор і се ре'їторѣче сѣпѣтатеа.“

„Roma de altїнїтрелеа — zїсе Капова — аре алте дѣрерї. Капїталїеа ачеста ѳ дешартѣ декѣнд с'а дѣпѣртат Папа. Фѣрѣ пѣтереа Маїестѣдеї вѣстре, Сїре, дѣара пѣ пѣге ста. Шї а пѣрѣвт капѣл, патрѣзечї де кардїналї, пе мїнїстрїї стрѣїнї, пе маї мѣлді ка 200 де преодї фрѣнташїшї пѣлѣмерате персѣне еклесїастїче. Креде еарѣѣ пе платееле Romeї. Маїестатеа вѣстрѣ дѣмї ведї ерта мїе се ворѣвек дескїсѣ: тѣ rog, Сїре, се даї ажѣторїѣ дн асѣ пѣпорочїре. Аврѣл одатѣ кѣрѣеа дн Рома, акѣм пѣ ѳ маї мѣлт тїмп фѣрїче асѣпра еї.“

„Дн тїмпѣрїле маї дїн зрѣтѣ аврѣл ачеста пѣ ера мѣлт; сѣдїдї вѣтѣак шї ва адѣче профїт маї мѣлт.“

„Маї нїмїк; а черкат Лѣчїан фрателе Маїестѣдеї вѣстре. Тѣге лїпсеск дн Рома, дакѣ пѣ ѳ аколо протекдїеа шї патродїнїл Маїестѣдеї вѣстре.“ (Ва зрѣма.)

*) Капова афлѣ акасѣ локѣл чїтат шї 'л trїmїсе ла дѣпѣратѣл; ачела есте: „Ne salutis quidem cura; infansibus Vaticani locis magna pars tetendit, unde crebrae in vulgus mortes.“ Hist. II. 93.